

COVID-19 ja CDG – korduma kippuvad küsimused

Dokumendi koostas World CDG Organization

Autorid:

Carlota Pascoal, CDG & Allies – Professionals and Patient Associations International Network (PPAIN), UCIBIO, Faculty of Sciences and Technology of NOVA University of Lisbon,

Rita Francisco, CDG & Allies - PPAIN, UCIBIO, Faculty of Sciences and Technology of NOVA University of Lisbon

Kooskõlastus:

Dr. Eva Morava, Mayo Clinic, Rochester, USA

Dr. Jaak Jaeken, University Hospitals Leuven, Leuven, Belgium

Dr. Andrew Edmondson, Children's Hospital of Philadelphia, USA

Dr. Mercedes Serrano, Hospital Sant Joan de Dèu, Barcelona, Spain

Jälgime COVID-19 seotud arenguid (*World Health Organization* (WHO) ja *Centers for Disease Control* (CDC) veebilehed) ning jälgime kõiki soovitusi ning tähelepanekuid, mis võiksid puudutada CDG patsiente.

Siit leiate korduma kippuvad küsimused COVID-19 ja CDG kohta. Küsimustele on vastanud eksperdid.

Osadele küsimustele on vastatud dokumendis “AVALDUS COVID-19 KOHTA” – www.worldcdg.org/covid-19

Kas on esitatud andmeid COVID-19 viirusega nakatunud CDG patsientide kohta? Millised olid nende tüsistused?

Meile teadaolevalt puuduvad andmed COVID-19 viirusega nakatunud CDG haigete kohta. Kui soovid meiega jagada selle infektsiooniga nakatunud CDG patsiendi haiguslugu, siis palun võta meiega [ühendust](#).

CDG diagnoosiga lastel ja täiskasvanutel on erinevad põhihaiguse sümptomid. Kui mõnel haigel on väga kerged haigustunnused, siis teisel on need rasked ning haaratud on erinevad organsüsteemid (nt. närvisüsteem, immuunsüsteem jne). Kuigi uue koroonaviiruse seondumine peremeesorganismiga vajab normaalselt toimivat glükosüülimist ning teoreetiliselt võiks CDG kaitsta infektsiooni eest (glükosüülimine ei ole korras), esineb CDG patsientidel tihti immuunsuse langust ning seetõttu **ei saa me väita, et CDG patsiendid on COVID-19 eest kaitstud.**

Hetkel puuduvad andmed, kas KÕIKIDEL CDG patsientidel on suurem risk raskeks COVID-19 haiguseks. Kuna paljudel CDG patsientidel on keerulised terviseprobleemid, võib see infektsioon vallandada põhihaiguse tüsistusi või kulgeda neil raskemalt. Enda haigusega seonduvaid sümptomeid saad arutada oma arstiga.

Kas CDG patsiendid on COVID-19 suhtes kaitsetumad võrreldes teistega?

Hetkel puuduvad andmed, et CDG haiged on võrreldes teiste inimestega COVID-19 suhtes kaitsetumad.

Kõrge riskiga inimesteks loetakse eakamaid inimesi ning inimesi teatud terviseprobleemidega.

COVID-19 rasket haiguskulgu igas vanusrühmas võivad põhjustada järgmised kaasuvad haigused (CDC andmed):

- **Verehaigused**
- **Krooniline neeruhaigus**
- **Krooniline maksahaigus (nt. tsirroos, krooniline hepatiit)**
- **Immuunpuudulikkus** (nt. keemia- ja/või kiiritusravi, siirdatud patsiendid, kortikosteroidide jt. immuunsupressante saavad patsiendid, HIV või AIDS)
- Käesolev või hiljutine (2 nädalat tagasi) **rasedus**
- **Endokriinhaigused** (nt. diabeet)
- **Ainevahetushaigused** (nt. mitokondriaalsed haigused; võimalik, et ka CDG)
- **Südamehaigused** (nt. kaasasündinud südamerikked, südamepuudulikkus, koronaararterite haigus)
- **Kopsuhaigused** (nt. astma, krooniline obstruktiivne kopsuhaigus, kopsufunktsiooni halvenemisega seotud haigused, kodune hapnikravi)
- **Närvisüsteemi ja psühhomotoorset arengut haaravad haigused** (aju, seljaaju, perifeerseid närve ja lihaseid haaravad haigused nagu näiteks tserebraalparalüüs, epilepsia, insult, psühhomotoorse arengu hilistumine, lihasedüstroofia, seljaajukahjustus).

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/downloads/community-mitigation-strategy.pdf>

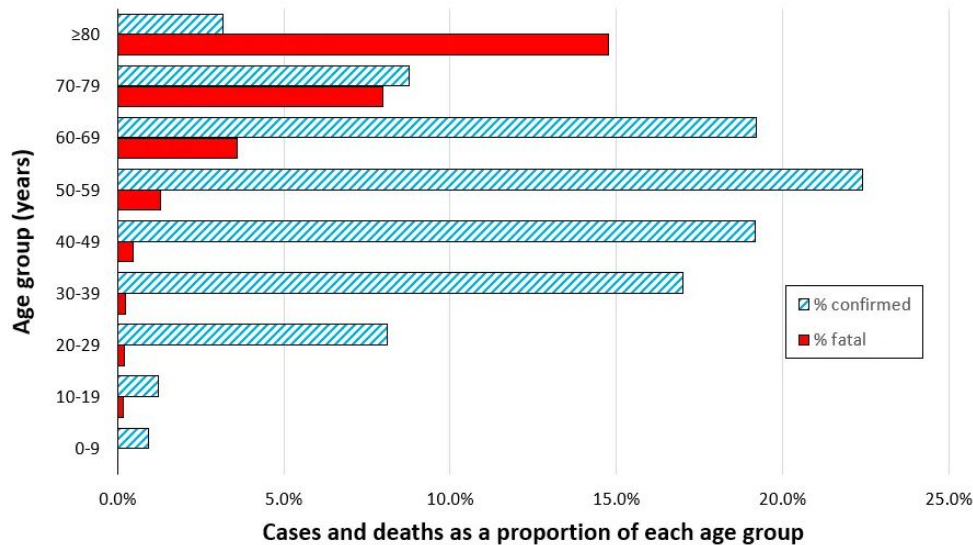
Kõik CDG haiged, kelle esinevad ülalmainitud terviseseisundid, peaksid järgima meetmeid, et vähendada COVID-19 viirusesse nakatumise riski.

Kas vastab tõele, et lastel ei esine COVID-19 viirust? Kas ka CDG lastel?

COVID-19 viirusega võivad nakatuda igas vanuses ja eelnevalt terved või kaasuvate haigustega (astma, diabeet jne) inimesed. Siiski võib COVID-19 põhjustada eakatel ning kaasuvate haigustega inimestel rasket haiguspilti ja kõrget suremust (vt. allolevat joonist). Seega peaksid kõik inimesed, kaasa arvatud CDG pered, ennast ja oma lapsi nakatumise eest kaitsma. Selleks on vajalik teostada kätehügieeni, pidada kinni köhaetiketist ning regulaarselt puhastada kodus erinevaid pindu. Rohkem infot leiad [SIIT](#).

COVID-19 cases and deaths by age (%)

From among 44,672 confirmed cases, Mainland China as of February 11, 2020

Data from Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team
The Epidemiological Characteristics of an Outbreak of 2019 Novel Coronavirus Diseases (COVID-19) — China, 2020
China CDC Weekly Vol.2
Prepared by Ian M Mackay, virologydownunder.com
Data up to: 11FEB2020
Last update: 25FEB2020 AEST

Kuidas mõjutab COVID-19 haigustest ohustatud lapsi?

Laste COVID-19 haiguskulu osas on andmed piiratud. Neljal viiruspositiivsel kopsupõletikuga lapsel on kirjeldatud kergeid kopsukoe muutusi. Allika leiad [SIIT](#).

Kui CDG diagnoosiga patsient nakatub COVID-19 viirusega, siis mida peab tegema esmaste sümptomite tekkel? Mis saab siis, kui peame pöörduma erakorralise meditsiini osakonda?

Kui CDG patsient haigestub viirusega, võta ühendust oma arstiga ning järgi tema juhiseid.

- Kergete sümptomitega on soovitatav koju jääda, et mitte nakatada teisi. Veendu, et kodus oleks vajalikke ravimeid, nt palavikualandajat paratsetamooli. Enne ravimite tarvitamist konsulteeeri vajadusel oma arstiga. Kui nädala jooksul ei toimu paranemist, aruta arstiga järgmisi samme.
- Kui patsiendi seisund halveneb (nt tekivad hingamisraskused), kutsu kiirabi (112).
- Ametlikult kinnitatud infot ja juhiseid leiad [SIIT](#).

Millal pean pöörduma arsti poole, kui mul on viiruse kahtlus või kinnitatud viirus?

COVID-19 infektsioonile viitavad sümptomid on köha, palavik ja hingamisraskus. Kui haigustunnused on kerged, on soovitatav jääda koju, et vältida teiste nakatamist. Järgi riiklikke juhiseid.

Kutsu kiirabi, kui esinevad:

- hingamisraskus,
- rindkere valu või survetunne,
- teadvusehäired (segadus, uimasus) ja/või
- näo ja huulte sinakus

Mul on planeeritud arsti vastuvõtt. Kas peaksin minema?

Esmalt tuleb järgida riiklikke juhiseid. Kui võimalik, lükka plaanilised visiidid edasi ning vajadusel aruta arstiga koduse ravi plaani.

Ära muretse, kui vastuvõtt edasi lükatakse. Erakorraline ravi on tagatud. Kui patsiendil esinevad ägedad kaebused, EI TOHI arsti poole pöördumist edasi lükata.

Kui CDG haigel tekivad tõsised COVID-19 infektsioonile viitavad sümptomid, **EI TOHI ARSTILE PÖÖRDUMISEGA VIIVITADA**. Vajalik võib olla haiglaravi.

Minu CDG haigusega lapsel on varem esinenud koroonaviirust. Kas ta võib sellesse uuesti haigestuda?

Koroonaviirusel on erinevaid tüüpe. Pärast ühe tüübiga nakatumist tekib immuunsüsteemi abil selle konkreetse tüübi vastu ajutine või pikaajalisem kaitse. See ei tähenda kahjuks seda, et oleme kaitstud koroonaviiruse teiste tüüpide vastu. Kuna COVID-19 on uus koroonaviiruse tüüp, siis pole kellelgi selle suhtes immuunsust ja seetõttu nakatuvad väga paljud inimesed.

Haigestumine ja haiguskulu raskus sõltub iga inimese immuunsusest ning võimest toota viirusevastaseid antikehi.

Kas haiglasolek on ohtlik?

Ära kardha haiglat, kuid ole ettevaatlik!

Igal haiglal on plaan, kuidas COVID-19 epideemiat käsitleda. See võib haiglate lõikes olla erinev. Ole oma põhihaigla reeglitega kursis. Järgi hügieenireegleid.

Kuidas COVID-19 mõjutab maksa?

COVID-19 viirus maksa ei mõjuta. PMM2-CDG korral võivad viirushaigused tõsta maksaensüümide taset.

Kuidas COVID-19 mõjutab immuunsüsteemi?

Uus koroonaviirus ei suru immuunsüsteemi maha. Nakatudes hakkab immuunsüsteem viirusega võitlema. Kui patsiendil on immuundefitsiitsus, on keha viirusevastane aktiivsus väiksem ning patsiendil võivad esineda raskemad haigussümptomid. Kui patsient saab hormoonravi/immuunsupressante (nõrgestavad immuunsust), on oluline hoolikalt järgida hügieenireegleid ning hoiduda sotsiaalsest kontaktist.

Kas COVID-19 mõjutab enam patsiente, kellel esinevad hüübimishäired?

CDC andmetel võib teatud verehaigustega patsientidel esineda COVID-19 infektsiooni raskem kulg. Raskest haiguskulust on ohustatud sirprakulise aneemia diagnoosiga lapsed, kuid mitte hüübivushäiretega lapsed.

Kas pean vältima ibuprofeeni?

WHO, FDA ja EMA hinnangul ei ole ibuprofeeni kasutamine palaviku alandamiseks COVID-19 infektsiooni korral ohtlik.

NB! Kui su arst pole soovitanud ibuprofeeni kasutamist, siis alanda palavikku muu ravimiga. Uute ravimite kasutamise osas konsulteeeri esmalt oma arstiga.

Kas COVID-19 infektsiooni vastu on ravi või vaktsiini?

Hetkel vaktsiini pole.

Teised vaktsiinid ei kaitse COVID-19 infektsiooni eest. Vaatamata sellele soovib WHO lapsi vaktsineerida, et kaitsta neid teiste vaktsiinvälditavate haiguste eest. Vaktsiinide osas konsulteeeri oma arstiga.

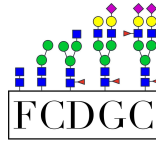
Kuidas erineb COVID-19 infektsioon gripist?

Sümptomite poolest on need kaks infektsiooni sarnased, kuid COVID-19 puhul on rohkem raskete sümptomitega patsiente. Mõlema haigusega kaasnevat palavikku kartma ei pea, sest see on keha normaalne reaktsioon võitlemaks viiruste ja bakteritega.

Üks erinevus COVID-19 ja gripi vahel on see, kui kiiresti tekivad viirushaigega kokkupuutel ja sellest põhjustatud nakatumise järel sümptomid. Gripi puhul tekivad need kiiremini kui COVID-19 korral. Rohkem infot leiad [SIIT](#).

Kuidas on õige kodu koristada ja desinfitseerida?

Oluline on sagedasti puhastada ja desinfitseerida pindu, mida sagedasti puututakse (nt. lauad, ukseingid, lülitid, tualetid, segistid jne). Selleks saab kasutada tavalisi puhastusvahendeid ja õigeid desinfektante. Mustad pinnad tuleb enne desinfitseerimist puhastada seebi ja veega. Desinfektant peab sisaldama vähemalt 60% etanooli või 70% isopropanooli, mis viiruse inaktiveerivad. Järgi tootjapoolseid juhendeid.

Musta pesu võib pesta tavalise pesuvahendiga, kasutades kangastele sobivat võimalikult sooja pesurežiimi.

Kui hooldad kodus COVID-19 infektsiooniga haiget, pead järgima karmimaid nõudeid, mis on kirjeldatud [SIIN](#).

Kas on teada, kui paljud harvikaigustega lapsed on selle viirusega nakatunud?

Hetkel me ei tea ühtegi harvikaigusega last, kellel on diagnoositud COVID-19. Näiteks Hispaania suurimasse lastehaiglaste pole hetkel hospitaliseeritud kedagi 12,000-st harvikaigusega patsiendist. On tõenäoline, et selliste laste pered peavad rangelt kinni COVID-19 puudutavatest ennetusmeetmetest.

Hoiatus:

EMA hoiatusel ei tohi pandeemia ajal osta ravimeid mitteametlikelt veebilehtedelt ning teistelt müüjatelt. Müüjad võivad väita, et nende tooted ravivad või ennetavad COVID-19 infektsiooni, või pakuvad ligipääsu ravimitele, mis pole saadaval. Sellised ravimid võivad olla võltsitud ja ravimameti loata. Nad võivad sisaldada vale või mitteaktiivset koostisosa või õiget koostisosa vales doosis. Lisaks võivad nad sisaldada ohtlike aineid ja põhjustada eluohtlikku seisundit.

Seega, osta ravimeid usaldusväärsest apteegist. Rohkem infot leiad [SIIT](#).

Tähtsad infoallikad

WHO - World Health Organization

<https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>

CDC - Centers for Disease Control

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>

Vastuseid COVID-19 puudutavale vaeleinformatsioonile võib leida [SIIT](#).